

Ljubljana, 3. avgust 2017
Št. 900-101/17-3/541

Poročilo o aktivnostih NIJZ v zvezi s požarom v podjetju EKOSISTEMI d.o.o. v Zalogu pri Novem mestu za sejo Občinskega sveta Občine Straža

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) redno, že med požarom v podjetju EKOSISTEMI d.o.o. in neprekinjeno do danes, posreduje in objavlja priporočila, kako naj prebivalci preventivno ravnajo, da bi se izognili in v največji možni meri zmanjšali možnost izpostavljenosti škodljivim snovem.

1 Ogled dogodka in komunikacija priporočil

Požar v podjetju Ekosistemi d.o.o. v Zalogu pri Novem mestu je izbruhnil v četrtek, 20. julija 2017 v popoldanskih urah. O dogodku smo bili nemudoma obveščeni s strani Uprave RS za zaščito in reševanje (URSZR). Na ogled mesta dogodka se je takoj odpravila predstojnica NIJZ Območne enote Novo mesto, ki je v najkrajšem možnem času podala prva opozorila in priporočila za prebivalce na vplivnem območju požara. Na večer požara smo sodelovali pri izjavi za medije in objavili priporočila za prebivalce na spletni strani NIJZ, ki jih je povzela večina nacionalnih in lokalnih medijev. Komunicirali smo tudi prek družbenih omrežij.

2 Preventivna priporočila za prebivalce

Prva priporočila za zaščito zdravja prebivalstva ob požarih so vedno oblikovana kot splošna priporočila prebivalcem za čim manjšo izpostavljenosti dejavnikom, ki so prisotni ob požaru ali ob njem nastajajo (omejevanje gibanja na prostem, omejitev stika z onesnaženimi površinami, s tlemi, omejitev uživanja vrtnin oz. izpostavljenih živil in vode). Ta priporočila se kasneje, na podlagi pridobljenih rezultatov preskušanj odvzetih vzorcev in ocenah dogajanja na terenu, ustrezno spreminjajo. Zaradi posebne občutljivosti otrok smo o preventivnih ukrepih posebej obveščali vzgojno-varstvene zavode na tem območju. Pregled vseh do sedaj posredovanih priporočil s področja varovanja zdravja prebivalcev po požaru v Zalogu pri Novem mestu je dostopen na spletnih straneh NIJZ <http://www.nijz.si/sl/priporocila-prebivalcem-po-pozaru-pri-novem-mestu>.

3 Onesnaženost vrtnin

V petek, 21. julija 2017, smo glede na glavne smeri širjenja dima, določili 5 odvzemnih mest za oceno onesnaženosti vrtnin s potencialnimi produkti gorenja. Odvzemna mesta so bila določena na različnih razdaljah od mesta požara: v JV smeri 4 odvzemna mesta in sicer 2 v vasi Loke (100 m oziroma 300 m oddaljeni od požara), 1 mesto v vasi Zalog, 1 mesto v Novem mestu ter 1 mesto na SZ strani požara (pri športnem centru Breza v Straži). Vzorce vrtnin (solata, kumare, bučke, paradižnik) je odvzel in laboratorijska preskušanja izvedel Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano (NLZOH). Rezultati preskušanj odvzetih vzorcev vrtnin so bili dostopni hitro in so pokazali, da izmerjene koncentracije ne presegajo mejnih vrednosti.

Zbirne rezultate preskušanj predstavljamo v Preglednici 1.

Preglednica 1: Zbirni rezultati preskušanj odvzetih vzorcev vrtnin

Mesto vzorčenja	Vzorec	Datum odvzema vzorca	Parametri preskušanja								
			Dioksini in furani (vsota)	Dioksinom podobni PCB (vsota)	PCB - indikatorski (vsota)	PAH (vsota)	Celotni cianid	Arzen	Kadmij	Svinec	Živo srebro
			pg/g	pg/g	ng/g	µg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg
Loke, Straža pri Novem mestu	solata	21. 7. 2017	< 0,17	0,02	< 0,18	< 1	< 1	0,024	0,039	0,035	< 0,010
Loke, Straža pri Novem mestu	kumare	21. 7. 2017	< 0,17	0,01	< 0,18	< 1	< 1	< 0,020	< 0,010	< 0,020	< 0,010
Novomeška c., Straža pri Novem mestu	bučke	21. 7. 2017	< 0,17	0,01	< 0,18	< 1	< 1	< 0,020	< 0,010	< 0,020	< 0,010
Zalog, Novo mesto	paradižnik	21. 7. 2017	< 0,17	< 0,01	< 0,18	< 1	< 1	< 0,020	0,017	< 0,020	< 0,010
Topliška c., Novo mesto	paradižnik	21. 7. 2017	< 0,17	< 0,01	< 0,18	< 1	< 1	< 0,020	0,011	< 0,020	< 0,010
Mejna vrednost			0,30 ^a	0,10 ^a	1,0 otroška hrana ^b	1,0 otroška hrana ^b	/	0,10 otroška hrana ^b	0,20 listnata zelenjava ^b	0,30 listnata zelenjava ^b	0,10 za prehranska dopolnila ^b
								0,050 plodovke ^b	0,05 plodovke ^b		

LEGENDA

^a akcijska meja za ukrepanje (ni mejna vrednost) iz Priporočila Komisije z dne 11. septembra 2014 o spremembi Priloge k Priporočilu 2013/711/EU za zmanjšanje prisotnosti dioksinov, furanov in PCB v krmi in živilih

^b mejne vrednosti iz Uredbe EU št. 1881/2006

PCB - poliklorirani bifenili

PAH - policiklični aromatski ogljikovodiki

4 Ocena rezultatov preskušanj odvzetih vzorcev

Rezultati preskušanj odvzetih vzorcev živil so pokazali, da so vsa vzorčena živila varna in skladna.

Odvzeti vzorci vrtnin so bili ocenjeni glede na vsebnosti vsote dioksinov in furanov, vsote dioksinom podobnih polikloriranih bifenilov (PCB), vsote dioksinom nepodobnih (indikatorskih) PCB, vsote poliaromatskih ogljikovodikov (PAH), celotnega cianida in elementov arzena, kadmija, svinca in živega srebra. To so parametri, ki bi jih lahko pričakovali kot produkte gorenja.

Zakonodajne mejne vrednosti za vsebnost dioksinov in furanov, dioksinom podobnih PCB in indikatorskih PCB ter policikličnih aromatskih ogljikovodikov (PAH) v zelenjavi oziroma v rastlinskih živilih ne obstajajo.

Rezultati preskušanj odvzetih vzorcev vrtnin in rastlinja so bili glede dioksinov in furanov ter dioksinom podobnih PCB ocenjeni na podlagi Priporočila Komisije z dne 11. septembra 2014 o spremembi Priloge k Priporočilu 2013/711/EU za zmanjšanje prisotnosti dioksinov, furanov in PCB v krmu in živilih. Vsebnosti vsote dioksinov in furanov in vsote dioksinom podobnih PCB v vseh odvzetih vzorcih so pod akcijsko mejo ukrepanja.

Glede indikatorskih PCB in PAH so bili rezultati ocenjeni smiselno glede na mejne vrednosti, ki veljajo za hrano za dojenčke in majhne otroke (najstrožje mejne vrednosti od vseh skupin živil). Vsi odvzeti vzorci vrtnin so skladni z obstoječo zakonodajo.

Za oceno vsebnosti celotnega cianida je bil uporabljen kriterij meje določanja. To pomeni, da so bili vzorci ocenjeni kot neonesnaženi, če je bila zaznana vrednost celotnega cianida pod mejo določanja uporabljene preskusne metode. Vsi odvzeti vzorci ustrezajo temu kriteriju.

Odvzeti vzorci vrtnin so bili glede vsebnosti kadmija in svinca ocenjeni glede na določbe Uredbe (ES) št. 1881/2006 o določitvi mejnih vrednosti nekaterih onesnaževal v živilih s spremembami in dopolnitvami. Za arzen in živo srebro Uredba (ES) št. 1881/2006 ne predpisuje mejnih vrednosti za vrtnine, zato so bile za ta dva elementa smiselno uporabljene najstrožje mejne vrednosti za druga živila (za arzen smo uporabili riž za proizvodnjo živil za dojenčke in majhne otroke, za živo srebro pa prehranska dopolnila).

5 Trenutne aktivnosti

Glede rezultatov preskušanj vrtnin smo bili v stiku tudi z Upravo za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR), ki je naročila odvzem vzorcev živil pri registriranih pridelovalcih. Rezultati vseh preskušanj vzorcev živil so pokazali, da so vsa vzorčena živila varna in skladna. Zato smo v sredo, 2. avgusta 2017 pripravili skupna priporočila glede varnega uživanja živil za prebivalce in registrirane primarne pridelovalce. To so splošna higienska priporočila, ki veljajo v vseh primerih.

Do končnih ugotovitev stanja v okolju oz. do prejema rezultatov preskušanj vzorcev zemlje in peska s strani Agencije RS za okolje (ARSO) prebivalcem, glede gibanja na prostem, še vedno svetujemo izvajanje preventivnih priporočil.

Od torka, 25. julija 2017 dalje, je na NIJZ vsak delavnik med 9. in 13. uro na voljo posebna telefonska številka 051 255 133, na katero prebivalci lahko sporočijo morebitna vprašanja, opažanja in ostale informacije. Do 2. avgusta 2017 smo odgovorili na 53 vprašanj okoliških prebivalcev. Ves čas smo v kontaktih s predstavniki Civilne zaščite, Zdravstvenim inšpektoratom RS, ARSO, UVHVVR, NLZOH in lokalnimi skupnostmi. |